

LIDENSKAB

& STRINGENS

FESTSKRIFT TIL SVEND ANDERSEN

ANIS

LIDENSKAB OG STRINGENS

LIDENSKAB OG STRINGENS

FESTSKRIFT TIL SVEND ANDERSEN
I ANLEDNING AF 60 ÅRS FØDSELSDAGEN DEN 8. MARTS 2008

REDAKTION
KEES VAN KOOTEN NIEKERK OG ULRIK NISSEN

Forlaget ANIS
København 2008

Lidenskab og stringens
Festskrift til Svend Andersen
i anledning af 60 års fødselsdagen den 8. marts 2008
Redaktion: Kees van Kooten Niekerk og Ulrik Nissen

© Forfatterne og Forlaget ANIS, 2008

Bogen er sat med Garamond på Religionspædagogisk
Center og trykt hos Specialtrykkeriet

ISBN: 978-87-7457-443-9

Omslag: Mindgame
Richard Mortensen *Abstrakt komposition - 1946*
© Richard Mortensen/billedkunst.dk
Foto: Nordjyllands Kunstmuseum
Tilhører Nordjyllands Kunstmuseum

Billedet på side 2: Svend Andersen, "Kant, Kissinger, and Other
Lutherans". Keynote lecture, Societas Ethica, 24. august 2006.

Forlaget ANIS
Frederiksberg Allé 10
DK-1820 Frederiksberg C
tlf. 3324 9250 – fax 3325 0607
www.anis.dk

Forord 9

Religionsfilosofi

Hele vægten kan ligge i billedet 15

En drøftelse af Wittgensteins begreber om religion og videnskab

Lars Albinus

Never trust the artist, trust the tale 31

Løgstrups læsning af Lawrence

David Bugge

Laws of Nature:

Metaphors, Dictates, or post hoc Generalizations? 49

Niels Henrik Gregersen

Subjektivitet, spontanitet, suverænitet 65

Arne Grøn

Opstandelsen 81

Niels GrønkJær

The Other as Subject, or The Little Mermaid Revisited 97

Jaana Hallamaa

Vise, at “verden er Guds” 109

Filosofi og teologi hos Løgstrup

Ole Jensen

Gyldighed eller sandhed 123

Om normativitet i det multikulturelle samfund

Viggo Mortensen

Kants filosofiske religionslære 137

Peter Widmann

Etik

Three Estates and Two Kingdoms 153

Oswald Bayer

The Works of Faith in a Christian Ethics 161

The Ethical Demand Revisited

Svein Aage Christoffersen

- Justice, Sustainability, and Economic Globalization 179
Carl-Henric Grenholm
- Overlapping Consensus and the Legitimacy of Environmental
Norms 195
Tage Kurtén
- Kristen bioetik og Habermas 209
En samtale med Svend Andersen
Kees van Kooten Niekerk
- Et spørgsmål om principper 221
Ulrik Nissen
- Technology, Ethics, and Becoming Wise 235
George Pattison
- Natural Law and Christian Love in Luther's Theology 249
Antti Raunio
- Obedience and Flourishing 263
Reflections on the Human Good in the Monotheistic Traditions
William Schweiker
- Universalism or Particularism in Theological Ethics? 273
Lars Østnor

Religion og samfund

- Rawls, Habermas og toregimentelæren 289
Vagn Andersen
- Prenter: Kirken og Retten, 1944 301
Lisbet Christoffersen
- Changing Perspectives on the Secular 319
Secular, Secularity, Secularism, and Secularization
I. U. Dalferth
- Den menneskelige værdighed – retligt set 329
Mette Hartlev

- Folkekirke mellem religion, politik og ret 343
Et ekklesiologisk bidrag til rekonstruktionen
af luthersk politisk etik
Peter Lodberg
- Grænser for religion? 357
Kritikken af Rawls i religionsfilosofisk perspektiv
Troels Nørager
- Rawls, Religion, and a Lutheran Perspective on Earthly
Governance 371
Ville Päiväsalo
- The Need for the Public Appearance of Religion – Lutheran
Perspectives 383
Hans G. Ulrich
- Bibliografi over Svend Andersens publikationer 395
Susanne Dalsgaard Krag
- Om forfatterne 411
- Tabula gratulatoria 413

Forord

Dette festskrift er en gave til professor dr.theol. Svend Andersen i anledning af hans 60 års fødselsdag den 8. marts 2008. At festskriftet rummer ikke færre end 27 bidrag, skyldes ikke, at vi er gået til værks efter mottoet: jo flere, jo bedre. Tværtimod. Problemet har ikke været at finde et tilstrækkeligt antal bidragydere. Problemet har været at begrænse deres antal, så bogen ikke fik et uoverkommeligt omfang. Dermed er der allerede sagt noget væsentligt om fødselaren. Hans virke har strakt sig ud til en bred kreds af fagfæller, ikke blot i Danmark og Norden, men også i den tysk- og engelsksprogede verden. Og det er næppe tilfældigt, at vor bøn om at skrive et bidrag gang på gang blev besvaret med: 'Det gør jeg gerne'.

Svend Andersens faglige indsats kendetegnes af både dybde og bredde. Dybden bevidnes bl.a. af hans to disputatser, en tysk med titlen *Ideal und Singularität: über die Funktion des Gottesbegriffes in Kants theoretischer Philosophie* (1979), som et årti senere fulgtes af en dansk med titlen *Sprog og skabelse: fænomenologisk sprogopfattelse i lyset af analytisk filosofi, med henblik på det religiøse sprog*. Den danske disputats var med til i 1989 at skaffe ham professoratet i etik og religionsfilosofi ved Det Teologiske Fakultet i Århus, hvor han allerede havde været ansat i forskellige stillinger siden 1975.

Professoratet blev – og bliver! – udfyldt med en bred vifte af aktiviteter. Rent fagligt har Svend Andersen især beskæftiget sig med dialogen mellem teologi og naturvidenskab, bioetiske og medicinsk-etiske problemstillinger samt forholdet mellem religion og samfund. Derudover har han skrevet en meget brugt lærebog i etik (*Som dig selv. En indføring i etik*, 1993, oversat til tysk, svensk og polsk) og været medforfatter til en lærebog i religionsfilosofi (*Religionsfilosofi. Kristendom og tænkning*, 2002). Endvidere har han gjort en stor indsats for at sprede sin faglige viden til den brede befolkning, såvel gennem foredrag som gennem publikation af populariserende artikler og bøger (bl.a. *Løgstrup*, 1995). Indsatsen har imidlertid langt fra begrænset sig til det rent faglige. Svend Andersen har også engageret sig i den offentlige debat om religiøse, etiske og politiske spørgsmål. Det kom til

udtryk i en hyppig optræden i massemedierne, i utallige indlæg i dagspressen, men også i et medlemskab af Det Ethiske Råd (1988-1993, fra 1991 som næstformand) og bidrag til medicinsk teknologivurdering. Endelig skal vi ikke glemme en omfattende organisatorisk virksomhed. Her må særligt fremhæves oprettelse og ledelse af det tværfaglige Center for Bioetik ved Aarhus Universitet samt et hverv som præsident for det europæiske *Societas Ethica* (1999-2003).

Forsøger man sig med en karakteristik af denne mangfoldige indsats, er der to begreber, der trænger sig på: lidenskab og stringens. Mens Svend Andersen i det hele taget er en passioneret etiker og religionsfilosof, træder lidenskaben mest direkte frem i hans offentlige engagement. Samtidig kendetegnes hans tænkning af en stor stringens, som giver sig udslag i klare og præcise formuleringer, mundtligt såvel som skriftligt. Lidenskab og stringens udgør, hvad Svends Andersens læremester K.E. Løgstrup måske ville kalde en forenende modsætning. I en sådan indgår modsatrettede tendenser i et frugtbart samspil ved, at de forhindres i at udarte ved, at de holdes i skak af hinanden. Det gælder også lidenskab og stringens. Lidenskaben forhindrer stringensen i at forfalde til uinspireret skolelærdom, stringensen forhindrer lidenskaben i at forfalde til tanketomt sværmeri. Modsætningens frugtbarhed dokumenteres så rigeligt af Svends produktion.

Bidragene til dette festskrift inddeles efter Svend Andersens vigtigste interesseområder: religionsfilosofi, etik samt religion og samfund. En del bidrag falder inden for flere områder. Det skyldes bl.a., at kategorierne ikke er eksklusive. Mens etik og religionsfilosofi er mere eller mindre afgrænsede fagområder, er religion og samfund et emneområde, der kræver en tværfaglighed, som indbefatter etiske såvel som religionsfilosofiske tilgange. Som hovedregel har vi indplaceret etiske og religionsfilosofiske diskussioner af forholdet mellem religion og samfund i dette emneområde. For at undgå babylonisk forvirring, har vi endvidere kun tilladt to sprog: dansk og engelsk. Det betyder, at alle udenlandske bidrag (også de skandinaviske) er skrevet på engelsk. For at give udenlandske læsere et indtryk af hele bogens indhold, har vi dog bedt alle bidragydere om at tilføje et engelsk *abstract*.

Dette festskrift er resultatet af et samarbejde mellem mange personer, som vi skylder en stor tak. Takken gælder først og fremmest bidragyderne, hvis velvilje og faglige dygtighed har gjort festskriftet til en bog, der ikke blot er værd at eje, men også fortjener at blive læst. En særlig tak skylder vi fakultetets bibliotekar Susanne Krag, som med stor omhu har udfærdiget en bibliografi over Svends publikationer. Vi takker Heidi Flegel for en dygtig sproglig revision af de engelske bidrag. Bente Kejser, Marlene Jessen og Mikkel Pade takkes for at have påtaget sig arbejdet at tilpasse manuskripterne de formale krav. En stor tak skylder vi endvi-

FORORD

dere Aarhus Universitets Forskningsfond for støtte til vort projekt. Endelig takker vi forlagsredaktør Henrik Brandt-Pedersen for stor tålmodighed og smidigt samarbejde omkring festskriftets udgivelse.

Det Teologiske Fakultet, Århus, december 2007
Kees van Kooten Niekerk og Ulrik Nissen

Bibliografi over Svend Andersens publikationer

Af Susanne Dalsgaard Krag

Foreliggende bibliografi over Svend Andersens forfatterskab omfatter tidsrummet fra 1970, hvor den unge stud. teol. Svend Andersen skrev om Martin Heidegger i Flensborg avis, og bibliografien slutter med Svend Andersens seneste debatindlæg i Kristeligt Dagblad om adskillelsen mellem kirke og stat.

I bibliografien er medtaget bøger, redaktionsarbejder, bidrag til bøger, tidsskriftsartikler, anmeldelser (A) og avisartikler og bibliografien er ordnet kronologisk efter denne rækkefølge. Avisartiklerne er medtaget for at illustrere Svend Andersens store bidrag til samfundsdebatten inden for det kirkelige og det etiske emneområde.

I udarbejdelsen af bibliografien er følgende kilder afsøgt:

- Bibliotek.dk
- Infomedia
- Statsbibliotekets online katalog
- ATLA
- Web of Science
- Svend Andersens publikationsliste på Fakultetets hjemmeside <http://person.au.dk/da/sa@teo.au.dk/pub>
- Forskningspublikationer fra Aarhus Universitets hjemmeside 1993-2006 <http://www.au.dk/da/teo/publ2006.htm>
- Bibliografi for Det teologiske Fakultet 1980-1992
- Aarhus Universitets årsskrift 1970-

Jeg har bestræbt mig på at medtage de væsentligste udgivelser, men er bevidst om, at der kan være titler, der ikke er kommet med i bibliografien. Bibliografien er afsluttet d. 14. december 2007.

1970

Filosofi og politik. Irrelevant problematik i Martin Heideggers tænkning. *Flensborg Avis*, 26.01.

1978

Religionskritik og religionsfilosofi. *Flensborg Avis*, 16.12., 18.12, 19.12 (Kronik i 3 dele)

1979

Das transzendente Ideal. Über die Transformation des rationalistischen Gottesbegriffes in Kants theoretischer Philosophie. Det Teologiske Fakultet, Aarhus Universitet.

Ideal und Singularität : über die Funktion des Gottesbegriffes in Kants theoretischer Philosophie.

Evangelisch-Theologischen Fakultät der Rubrecht-Karl Universität. (tysk dissertation)

Religionskritik og religionsfilosofi: forsøg på en introduktion til K.E. Løgstrups "Skabelse og tilintetgørelse". *Vartovbogen*, 130-150.

1980

Kapitlerne "Naturen I", "Etisk argumentation" og "Gudsbegrebet" (afsnit 3-7). I *Religionen i krise II. Etiske og religionsfilosofiske problemer*, redigeret af H.C. Wind, 76-115, 179-204 og 217-243. København: Berlingske Forlag.

Kan der gives en teologi og forkyndelse om naturen: overvejelser i anledning af Ole Jensens nye bog "Frem til naturen". *Præsteforeningens Blad* 70 (46): 825-832.

Sydslesvig set fra oven, *Flensborg Avis*, 08.04., 9.4, 11.4., 12.4. (Kronik i 4 dele)

1981

Das transzendente Ideal. Om gudsbegrebets plads i Kants "Kritik der reinen Vernunft". *Dansk Teologisk Tidsskrift* 44 (3): 174-193.

At tænke problemerne til ende. Ved K.E. Løgstrups død. *Flensborg Avis*, 27.11.

1982

Fortællingsteologiens falske ubeskedenhed: kritiske bemærkninger til Svend Bjergs disputats "Den kristne grundfortælling". *Norsk Teologisk Tidsskrift* 83 (4): 245-254.

Naturvidenskab, teologi og forkyndelse. *Præsteforeningens Blad* 72 (38): 673-682.

Skabelsestankens religiøse sprog. *Fønix* 6 (4): 246-259.

Stillingen til naturvidenskaben i nyere protestantisk teologi. *Dansk Teologisk Tidsskrift* 45 (2): 96-125.

Verdensbillede og skabelsestanke. *Vartovbogen*, 30-39.

Verdensbilledet og kirken. *Kristeligt Dagblad*, 12.05.

1983

Ideal und Singularität: über die Funktion des Gottesbegriffes in Kants theoretischer Philosophie. Berlin: Walter de Gruyter.

Menneskets møde med universet: Religion og fysik. København: Gad. 2. oplag 1985.

1984

- Kunst og virkelighed*. Århus: Anis. (redigeret i samarbejde med P. Dahl)
 Bio-teknologi og menneskeværd. I *Vartovbogen*, 103-126.
 Bio-teknologi og etik. *Niche* 5 (2): 129-143.
 Den flerdimensionale natur. Om alternativer til en positivistisk naturopfattelse. *Kvan* 4 (9): 11-24.
 Frihedens pris. *Højskolebladet* 109 (45): 693-697.
 Naturalisme og nyreligiositet. Om naturvidenskabens udfordringer til teologien. *Kristeligt Dagblad*, 27.08.
 På kant med naturen. *Kristeligt Dagblad*, 16.10.
 Er etiske råd dyre? *Information*, 22.12.

1985

- EDB-teknologi og etik. I *Perspektiv på edb: et debatskrift*, redigeret af Aage Jørgensen, 72-84. Århus: Udvalget vedr. edb-efteruddannelsen af gymnasielærere i Århus amt.
 Etiske problemer ved genetisk forskning og anvendelse af genetisk viden. I *Medicinsk etik*, redigeret af Daniel Andersen, Carl Erik Mabeck og Povl Riis, 275-294. København: F.A.D.L.
 Kosmologi og religionsfilosofi. I *Skabelse, udvikling og samfund*, redigeret af Ole Fenger og Stig Jørgensen, 25-32, 269. Århus: Arkona.
 Niels Bohr og sproget. I *Kontrast og harmoni*, redigeret af Viggo Mortensen, 58-77. Århus: Anis.
 Bio-etik og teologi. *Præsteforeningens Blad* 75 (41): 733-738.
 Videnskabelig udvikling og moralske normer. *Den frie Lærerskole* 33 (2): 12-19. (medforfatter: A. O. Gyldenholm)

1986

- Naturens bog*. Århus: Anis. (redigeret).
Universet i historien. Omkring K.E. Løgstrups metafysik. Århus: Anis. (redigeret i samarbejde med Per Dahl)
 Genetik og skabelsesteologi. I *Alt er muligt: tekster om genetik, samliv & samfund*, redigeret af Eva Nordentoft et al., 18-23. Århus: Det økumeniske Center i Århus.
 Genteknologi, menneske og natur. I *Gensplejsning og forskning*, redigeret af Mogens Dahl, 127-140. København: Planlægningsrådet for Forskningen.
 Indledning. I *Naturens bog* redigeret af Svend Andersen, 9-11. Århus: Anis.
 Introduktion: Historien, naturen og universet. I *Universet i historien – omkring K.E. Løgstrups metafysik*, redigeret af Svend Andersen og Per Dahl, 7-13. Århus: Anis.
 Metaphysik und Religion im Spätwerk Knud E. Løgstrups. I *Religion im Denken unsererer Zeit*, redigeret af Wilfried Härle og Eberhard Wölfel, 193-218. Marburg: N G Elwert Verlag.
 Naturbegrebet i A.N. Whiteheads procesfilosofi. I *Naturens bog*, redigeret af Svend Andersen, 79-101. Århus: Anis.

- Ukvalificeret menneskeværd. Ethiske overvejelser i forlængelse af den bio-medicinske teknologiske udvikling. *Philosophia* 14 (3): 79-89.
- Afhængighed og selvstændighed. *Efterskolen* 19 (4): 83-86.
- Datamaten og metafysikken. Om modernitet, sprog og EDB-teknologi. *Kredsen* 52: 3-20.
- EDB-teknologi, etik og teologi. *Kritisk forum for praktisk teologi* 24: 55-73.
- Informationssamfundet – en udfordring til teologien? *Nyhedsbrev/Det Teologiske Fakultet, Aarhus Universitet* 4 (1): 4-7.
- Skabelse og evolution. Den første europæiske konference om religion og naturvidenskab. *Nyhedsbrev/Det Teologiske Fakultet, Aarhus Universitet* 4 (2): 20-25.
- Sygdom og solidaritet. Ethiske overvejelser omkring AIDS. *I fiskens tegn* (2): 3-11.
- Kynismens æstetik. *Kristeligt Dagblad*, 20.08.
- Natur og miljø er ikke bare det samme. *Kristeligt Dagblad*, 12.03.
- Teknisk udvikling giver behov for ny måde at tænke på. Hvordan styrer vi den teknologiske udvikling ud fra etiske synspunkter? *Kristeligt Dagblad*, 20.12. (medforfatter: Claus Grymer)

1987

- Evolution and creation: A European perspective*. Aarhus: Aarhus University Press. (redigeret i samarbejde med A. Peacocke)
- Den kunstige virkelighed. Edb, teknologi og etik*. København: Gjellerup og Gad. (medforfatter: H. Josephsen)
- Determinism or meaninglessness: the philosophical challenge of science in Kant and Løgstrup. I *Free will and determinism*, redigeret af Viggo Mortensen og Robert C. Sorensen, 100-115. Aarhus: Aarhus University Press.
- Preface. I *Evolution and creation: A European perspective*, 7-11, Aarhus: Aarhus University Press.
- På vej mod en ny studieordning. *Nyhedsbrev/Det Teologiske Fakultet, Aarhus Universitet* 5 (2): 41-44. (medforfatter: K. Nielsen)
- Mellem abekat og computer? EDB-teknologiens udfordring til etikken. *Århus stift* 25: 75-81.
- Menneskeværd og fosteretik. *Information*, 18.02.
- Når hjernen dør før patienten. *Aktuelt*, 21.04.

1989

- Sprog og skabelse: fenomenologisk sprogopfattelse i lyset af analytisk filosofi, med henblik på det religiøse sprog*. København: Gyldendal. (disputats)
- Bioethics: Human and non-human. I *Advances in Biotechnology*: 241-252. Stockholm.
- Zur Epistemologie deskriptiver und präskriptiver Wissen-Systeme, zur Unterscheidung zwischen Sein- und Sollen-Sätzen, zum naturalistischen Fehlschluss. I *Kooperation und Wettbewerb. Zu Ethik und Biologie menschlichen Sozialverhaltens*, redigeret af H. May, M. Striegnitz og Ph. Hefner, 274-279. Rehberg-Loccum: Evangelische Akademie.
- Dødskriteriet – en hjertesag. *Berlingske Tidende*, 29.08.
- Gudstro og sprog. *Kristeligt Dagblad*, 20.11.

1990

- K.E. Løgstrups skabelsesfilosofiske alternativ til åbenbaringsteologien. I *Karl Barth og den lutherske tradition*, redigeret af Peter Widmann og Theodor Jørgensen, 118-129. Århus: Aarhus Universitetsforlag.
- Kontinuitet eller brud. I *Gud og naturen*, redigeret af Viggo Mortensen, 44-49. København: Munksgaard.
- Den professionelle næstekærlighed. I *Under kærlig behandling. Om kærligheden og dens vilkår i det moderne behandlingssystem*, redigeret af Jan Lindhardt, 167. København: Munksgaard.
- Endelighed og teologi. *Fønix* 14 (2): 88-98.
- Hjernedød og etik. *Ugeskrift for læger* 152 (1): 45-47.
- Kan man kvalitetsvurdere menneskeliv? *Danmarks farmaceutiske Selskabs Nyhedsbrev* 8: 4-9.
- Flertallets død? *Jyllands-Posten*, 09.05.
- Uden religion går det ikke. *Berlingske Tidende*, 31.03.
- Et liv uden lidelser. *Land og folk*, 14.09, (interview sammen med Kirsten Rasmussen)
- Fælles sans for anstændighed. *Berlingske Tidende*, 01.10.
- Adam Smith har afløst Bibelen. *Berlingske Tidende*, 29.11. (interview ved Connie Hedegaard)

1991

- Die Aktualität der Phänomenologie für die Ethik. I *Societas Ethica, Jahresbericht*, 70-85.
- Kristendommen som kulturdannende faktor. I *Kulturens ungdom. Kristendom, religion og livssyn i ungdomsuddannelserne*, redigeret af Robert C. Sorensen, 12-20. Løgumkloster: Det religionspædagogiske Studieceter.
- Fænomenologi og teologi: En kritik af Karstein M Hansens disputats. *Norsk Teologisk Tidsskrift* 92 (2): 83-104.
- Modtagelse eller oprør. K.E. Løgstrups nyformulering af en luthersk etik. *Fønix* 15 (3): 175-186.
- Sydslesvig og den nationale mindreværdsfølelse. *Weekendavisen*, 05.04.
- 14 dages menneskeliv. *Berlingske Tidende*, 13.11.

1992

- Bioteknologi og etik i den offentlige debat. I USA, Tyskland og England*, København: Teknologinævnet, 99 s. (Medforfattere: J. Husted og V. Mortensen)
- Sprache und Schöpfung. In *Unsere Welt – Gottes Schöpfung*, redigeret af Wilfried Härle, Manfred Marquardt og Wolfgang Nethöfel, 181-197. Marburg: N.G. Elwert Verlag.
- Kristelig etik og kristelig samtale. *Danmarks Kristelige Gymnasiasbevægelse*, s. 21-26.
- Kristendommen som kulturdannende faktor. *Dansk Kirketidende* 6: 85-89.
- Samarbejdet er en katastrofe. *Tidens skole* 2: 14-15. (interview sammen med C. Mayner)
- Verden er anderledes set fra Rio. *Berlingske Tidende*, 05.07.
- Dommedag og ansvar. *Kristeligt Dagblad*, 07.12.

1993

- Som dig selv. En indføring i etik.* Århus: Aarhus Universitetsforlag.
- Maskinsprog og mennesketale. I *Naturvidenskab og livssyn*, redigeret af N.H. Gregersen, 436-451. København: Munksgaard.
- En verden af gener til forskel. *Magisterbladet* 10: 4-6. (medforfattere: O. Schantz og K. Gausing)
- Det hellige og sproget. *Fønix* 17 (3): 47-55.
- Sundhed og samfund. Debatten om sundhedsvæsenets rolle er i virkeligheden en debat om samfundsopfattelse og etik. *Journal for sundhedsvæsenet* 3: 14-16.
- Den kristne købmand. *Kristeligt Dagblad*, 19.01.
- Hårde bioforskere skal tænke etisk. *Information*, 05.02. (interview sammen med Lisbeth Wissing)

1994

- Forskningsetik. En udredning.* København: Forskningsministeriet.
- Traditional theism and its modern alternatives.* Aarhus: Aarhus University Press. (redigeret)
- Philosophy of religion in Denmark. I *Traditional theism and its modern alternatives*, redigeret af Svend Andersen, 214-234. Århus: Aarhus University Press.
- Ret, etik og miljø. I *Miljørettens grundspørgsmål. Bidrag til en nordisk forskeruddannelse*, redigeret af Ellen Margrethe Basse, 77-90. København: Gad.
- Bioetik i luthersk belysning. *Dansk Teologisk Tidsskrift* 57 (2): 133-152.
- Eutanasi – en teologisk synsvinkel. *Bibliotek for læger* 186 (3): 257-261.
- Dårligt politisk håndværk. *Information*, 08.02. (interview sammen med Lisbeth Wissing)
- Løgstrup og velfærdsstaten. *Kristeligt Dagblad*, 25.05.
- Sladder som metode. *Kristeligt Dagblad*, 07.06.
- Diskret latterliggørelse af Etisk Råd. *Kristeligt Dagblad*, 10.08.
- Forskning og samfundsetik. *Berlingske Tidende*, 24.11.
- Dødshjælp. Et spørgsmål om legitimitet. *Kristeligt Dagblad*, 02.12.
- Chicago Hilton med luthersk morgenmad. *Kristeligt Dagblad*, 03.12.
- Jesus Kristus er frelser og ikke politiker. *Kristeligt Dagblad*, 23.12.

1995

- Løgstrup.* Frederiksberg: Anis.
- En røst fra 60'erne. I *Tønder Gymnasium og HF's årbog*. Tønder.
- Problems of principle and method in theological bioethics. I *Bioetik og Samfund. Rapport fra Nordisk teologisk nettværk for bioetikks workshop i Oslo 26.-28. mai 1995*, redigeret af Lars Østnor, 117-124. Oslo.
- Retfærdighed. In *Verbum Dei – verba ecclesiae. Festskrift til Erik Kyndal i anledning af 65 års fødselsdagen den 24. august*, redigeret af T. Jørgensen og P. Widmann, 113-127. Århus: Det Teologiske Fakultet.
- Den selvophidsende kynisme. *Kritik* 117: 75-78.
- Genterapi på mennesker – bioetik på tværs. *Berlingske Tidende*, 03.05.

- Hævet over Ava Gardner. I det lille Aventoft sad Anna Schrøder, et kraftcenter i hele efterkrigstidens sydslesvigske skolevæsen. *Kristeligt Dagblad*, 18.08.
- Hvem er filosof? Den fashionable påstand om "filosofiens død" er et vidnesbyrd om tidens åndelige bangebukseri. *Information*, 29.12.

1996

- Comments. I *Bioetik og teologi. Rapport fra Nordisk teologisk netværk for bioetikks workshop i Stockholm 27.-29. september 1996*, redigeret af Lars Østnor, 52-53. Oslo.
- Euthanasia: A letter to a nurse on death and dying. I *Life and death. Moral implications of biotechnology*, redigeret af Viggo Mortensen, 64-70. Geneve: Lutheran World Federation by WCC Publications. (medforfatter: Jaana Hallamaa)
- Global Ethics and Salvation. I *Happiness, Well-Being and the Meaning of Life. A Dialogue of Social Science and Religion*, redigeret af Marcel Sarot og Vincent Brümmer, 133-143. Kampen: Kok Pharos.
- K.E.Løgstrups etik. I *Nærhetsetikk*, redigeret af Arne Johan Vetlesen, 50-100. Oslo: Ad Notam Gyldendal.
- The Lutheran approach to bioethics. I *Life and death. Moral implications of biotechnology*, redigeret af Viggo Mortensen, 9-34. Geneve: Lutheran World Federation by WCC Publications. (medforfattere: Lars Østnor, Jaana Hallamaa, Björn Björnsson, Gert Nilsson og Per Sundström)
- Philosophical aspects of the research and of the therapeutics related to the brain and the psyche. I *Cerveau et psychisme humains: quelle éthique? Human brain and psyche: which ethics?* redigeret af Gérard Huber, 77-82. Paris: Association Descartes.
- Rationality and Lutheran Ethics. I *Ethik, Vernunft und Rationalität. Beiträge zur 33. Jahrestagung der Societas Ethica in Luzern, Schweiz*, redigeret af A. Bondolfi, S. Grotefeld og R. Neubach, 169-189. Münster: LIT.
- Retfærdighed. I *Verbum Dei – verba ecclesiae. Festskrift til Erik Kyndal i anledning af 65 års fødselsdagen den 25. august 1995*, redigeret af Theodor Jørgensen og Peter Widmann. Aarhus: Det Teologiske Fakultet, Aarhus Universitet, 113-127.
- Genterapi: Er det vores *samaritanske pligt* at bruge den? Teknologirådets konsensuskonference: Genterapi – Hvad kan man? Hvad vil vi? 22.-25.9.1995 København. København, 1995/96: 110-114, 1996. (Konferencebidrag)
- Forskerens adfærd i relation til menneskerettigheder. *Konference om forskningsetik, 29.10.1996, København*; København: 9-13, 1996. (Konferencebidrag)
- Hat die Rede des Glaubens einen Wahrheitsbezug? Über Religionsphilosophie als Systematische Theologie. *Neue Zeitschrift für systematische Theologie und Religionsphilosophie* 38 (3): 307-321.
- Theological voices in medical ethics. I *Studies in Christian Ethics* 9 (2): 105-109.
- Ressentiment og ironi. *Information*, 16.02.
- Kannibalisme, metafysik og politik. *Information*, 26.04.
- Sandheden skal frem. *Information*, 28.06.
- Kætteri er en åndelig sag. *Kristeligt Dagblad*, 07.09.
- Den ulutherske præsteret. *Kristeligt Dagblad*, 05.10.

1997

- Bioetik som teknologivurdering*. Aarhus: Aarhus Universitet, Center for Bioetik.
(medforfattere: Torben E. Andreasen og Kees van Kooten Niekerk)
- Som dig själv. En inledning i etik*. Nora: Nya Doxa.
- Interpendensetik. I *Bioetik som teknologivurdering*. (medforfattere: Torben E. Andreasen og Kees van Kooten Niekerk), 72-83, Aarhus: Aarhus Universitet, Center for Bioetik.
- Kommunikation og etik. Samtalen og det informerede samtykke. I *Kommunikation og forståelse*, redigeret af Peter Elsass, Finn Olesen og Søren Henriksen, 37-50. Århus: Philosophia.
- Lutheran Ethics and Political Liberalism. I *Philosophical Studies in Religion, Metaphysics and Ethics. Essays in Honour of Heikki Kirjavainen*, redigeret af T. Koistinen og T. Lehtonen, 292-303. Helsinki: Luther-Agricola-Society.
- Om der gives en kristelig etik? I *Kamp må der til. Engagementets brydning mellem åbenhed og tradition. Festskrift tilegnet Ole Jensen*, redigeret af Niels H. Brønnum, 147-156. Hadsten: Mimer.
- Praktisk fornuft. I *Teologi og modernitet*, redigeret af P. Thyssen og A. Moe Rasmussen, 145-165. Århus: Aarhus Universitetsforlag.
- Rationality and Lutheran Ethics. I *Ethik, Vernunft und Rationalität. Ethics, Reason and Rationality*, redigeret af A. Bondolfi, S. Grotefeld og R. Neubert, 169-186. Münster: Lit.
- Teologisk etik. I *Bioetik som teknologivurdering*. (medforfattere: Torben E. Andreasen og Kees van Kooten Niekerk), 90-97, Aarhus: Aarhus Universitet, Center for Bioetik.
- Teknologifilosofi: Heidegger, Ellul, Løgstrup. I *Bioetik som teknologivurdering*. (medforfattere: Torben E. Andreasen og Kees van Kooten Niekerk), 153-163, Aarhus: Aarhus Universitet, Center for Bioetik.
- Teknologi og etik. I *Bioetik som teknologivurdering*. (medforfattere: Torben E. Andreasen og Kees van Kooten Niekerk), 299-312, Aarhus: Aarhus Universitet, Center for Bioetik.
- Hvilken salig jubel. *Samvirke* 70 (9): 36-39.
- “Veritativ være”. En Heideggersk unode hos E. Tugendhat. *Slagmark* 26, 15-22.
- Kristendom og homoseksualitet. *Kristeligt Dagblad*, 16.01.
- Kan kroppen afklare den etiske debat. *Information*, 27.10.

1998

- Som dig selv. En indføring i etik*. 2. udgave. Århus: Aarhus Universitetsforlag.
- Chance and Equality. Habermas on Human Cloning. I *Bioethics and Cloning. Report from a Workshop arranged by The Nordic Theological Network for Bioethics in Århus, September 25-27, 1998*, redigeret af Lars Østnor, 51-55. Oslo.
- Kristen etik i Gammel Testamente og Ny Testamente. I *Menneskeret og menneskeværld – et bibelstudium om menneskerettigheder*, redigeret af L. Møller Hansen og A. S. Sørensen, 12-14. København: Kirkernes U-landsoplysning.

Kan Bibelen være Guds ord? Et sprogfilosofisk problem hos Sløk og Wolterstorff. *Dansk Teologisk Tidsskrift* 61 (3): 177-198.

Postmodernism och teologisk etik. *Svensk Teologisk Kvartalskrift* 74: 121-131.

Ret og etik. Introduktion til evangelisk retsetik. *Præsteforeningens Blad* 88 (37): 831-838.

(Medforfattere: B. Rosendal, K. van Kooten Niekerk, U. Birk Nissen, V. Andersen og A. M. Aagaard)

Grenzvereins på Akademie Sankelmark i begyndelsen. *Flensborg Avis*, 11.02.

1999

Bioetik. København: Rosinante. (redigeret i samarbejde med K. Klint Jensen)

Hvad er bioetik?. I *Bioetik*, redigeret af Karsten Klint Jensen og Svend Andersen, 11-21.

København: Rosinante.

Jesus og nutidig etik. I *Historien om Jesus og Jesus i historien*, redigeret af M. A. Skovmand og S. Giversen, 171-179. København: DR Multimedie.

Kristen etik. I *Bioetik*, redigeret af Karsten Klint Jensen og Svend Andersen, 297-307.

København: Rosinante.

The return of God: theological perspectives in contemporary philosophy. *Neue Zeitschrift für systematische Theologie und Religionsphilosophie* 41 (2): 191-192. (A)

Postmoderne und theologische Ethik. *Neue Zeitschrift für systematische Theologie und Religionsphilosophie* 41 (3): 283-296.

Postmoderne und theologische Ethik. *Svensk Teologisk Kvartalskrift* 74: 121.

Samlivsformernes mangfoldighed – kristeligt set. *Kritisk forum for praktisk teologi* 75: 61-72.

Studiet af den kristne livsmulighed. *Fønix* 23 (3): 169-174.

Teologistudiets retorik. *Præsteforeningens Blad* 89 (7): 125-128.

Grundloven: Dronningens partsindlæg. *Politiken*, 11.01.

Kærlighed og retfærdighed. *Kristeligt Dagblad*, 09.06.

2000

Einführung in die Ethik. Berlin: Walter de Gruyter & Co.

The Aging Person: Cultural Perspectives. I *A pessoa idosa e a sociedade perspectiva ética*, redigeret af Conselho, 149-154. Lisboa: Nacional de ética para as ciências da vida.

Bibelsk teologi som normativ etik. I *Bibelsk teologi*, redigeret af S. Pedersen, 236-256.

Århus: Aarhus Universitetsforlag.

Etik, menneske og teknologi. I *Faglig ledelse i sundhedsvæsenet*, redigeret af M. Fly og L. Hounsgaard, 149-158. København: Gyldendal.

Etiske aspekter ved MTV. I *MTV, sundhedstjenesteforskning og klinisk praksis. Rapport fra et symposium om evidensbaseret sundhedsvæsen*, redigeret af F. B. Kristensen og H.

Sigmund, 51-57. København: Gyldendal.

Etiske fordringer til forskningen i det 21. århundrede. I *Forskningens rolle i det 21.*

århundrede, redigeret af K. Siune og Th. Vinther, 15-19. Århus: Analyseinstitut for Forskning.

- Niels Hansen Søe, *Theologische Realenzyklopädie*, Band 31, 427-430. Berlin, New York: Walter de Gruyter.
- Peter Widmann: "Bestemmelser: teologiske tilløb og bidrag". *Neue Zeitschrift für systematische Theologie und Religionsphilosophie* 42 (3): 336-338. (A)
- Tiden sagtelig oplukker dødens dør. *Kristeligt Dagblad*, 28.12. (interview sammen med Claus Grymer).

2001

- Etik, ret og samfund. I *Samfundsvidenskabelige syn på det religiøse*, redigeret af L. Christoffersen. København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag
- Rationality and Nature. I *Environmental Regulation and Rationality. Multidisciplinary Perspectives*, redigeret af S.C. Beckmann og K.E. Madsen, 23-49. Århus: Aarhus University Press.
- Die Rolle Kants in H.L. Martensens Ethik. I *Ratio et fides. Studia in honorem Hans-Olof Kvist*, redigeret af T. Kurtén, M. Lindfelt og P. Slotte, 1-14. Åbo: Åbo Akademis förlag.
- Das bioethische Problem der Abtreibung – eine Lutherische Perspektive. *Salzburger Theologische Zeitschrift* 6 (1): 2-11.
- Internationale Zeitschriften- und Bücherschau. 3. Nordische Länder. *Neue Zeitschrift für systematische Theologie und Religionsphilosophie* 43 (3) 395-398.(A)
- Etik og alternativ behandling. *Ugeskrift for læger* 163 (25): 3496-3497. (medforfatter: E. Lisby)
- The Right to a Good Death. *Tidsskrift for Idehistorie. Moderne medicin* 35: 62-78.
- Teologiens nødvendige normativitet. *Fønix* 25 (3): 168-175.
- Theological Ethics, Moral Philosophy, and Natural Law. *Ethical Theory and Moral Practice*, 4(4) 349-364
- Krarups belæring. *Jyllands-Posten*, 29.01.

2002

- Religionsfilosofi: kristendom og tænkning*. København: Gad (medforfattere: Niels Grønkjær og Troels Nørager)
- Etik. I *Kristendomskundskab*, redigeret af J. Rydahl, 150-174. København: Gyldendal.
- Etik som en del af humaniora. I *Videnskab og værdier*, redigeret af K. Hastrup, 172-180. København: Det Kgl. Danske Videnskabernes Selskab.
- Hans Lipps. Mennesket som eksistentielt levende. I *Eksistens og livsfilosofi*, redigeret af R. Birkelund, 217-231. København: Gyldendal.
- Religiøs tydning uden religiøs tekst? I *Spor i sandet. Bidrag til forståelse af K.E. Løgstrups forfatterskab*, redigeret af Mickey Gjerris og Jakob Wolf, 121-144. Frederiksberg: Anis.
- Replik til Theodor Jørgensen. I *Spor i sandet. Bidrag til forståelse af K.E. Løgstrups forfatterskab*, redigeret af Mickey Gjerris og Jakob Wolf, 149-154. Frederiksberg: Anis.

- The Right to a Good Death. I *Ethics, Rights & Death in Modern Medicine*, redigeret af A. D. Sørensen, L. Gormsen og S. Hørning, 62-78. Århus: Philosophia.
- Patienten – Etikken. I *Præimplantationsdiagnostik – En medicinsk teknologivurdering*, redigeret af H. J. Ingerslev, 70-100. København: Sundhedsstyrelsen.
- Treue. *Theologische Realenzyklopädie*, Band 34, 57-62. Berlin, New York: Walter de Gruyter.
- Das bioethische Problem der Abtreibung – eine lutherische Perspektive. *Salzburger Theologische Zeitschrift* 6 (1): 2-11.
- Homosexuality in the Danish Lutheran Church. *Journal of Lutheran Ethics* 2 (12).
- Menneskesyn og menneskerettigheder. *Kvan* 22 (64): 18-26.
- Prædiken og teologi. *Præsteforeningens Blad* 92 (46): 1002-1003.
- Teologiens normativitet. Grænser for videnskabeligt tilladelige standpunkter? *Kirke og Kultur* 5/6: 419-426.
- Løgstrup, Knud Ejler, *Religion in Geschichte und Gegenwart*, 4., völlig neu bearbeitete Auflage, Band 5, 501-502. Tübingen: Mohr Siebeck.
- Når holocaust-trumfen spilles ud. *Kristeligt Dagblad*, 26.01.
- Israel-kritik og antisemitisme. *Kristeligt Dagblad*, 07.02.
- Hjemmefødningsret. *Kristeligt Dagblad*, 25.04.
- Pittelkow, magten og retten. *Jyllands-Posten*, 16.10.
- Den kristne hukommelse. *Kristeligt Dagblad*, 30.10.
- Fogh Rasmussens liberalisme. *Kristeligt Dagblad*, 02.11.
- Samtale eller sandhed. *Kristeligt Dagblad*, 20.12.

2003

- Som dig selv. En indføring i etik*. 3. udgave. Århus: Aarhus Universitetsforlag. (under medvirken af Niels Grønkjær, Kees van Kooten Niekerk, Troels Nørager og Lars Reuter)
- The sources of public morality. On the ethics and religion debate. Proceedings of the annual conference of the Societas Ethica in Berlin, August 2001*. Münster: Lit. (redigeret i samarbejde med Lars Reuter og Ulrik Nissen)
- Back to the Christian State? I *The Sources of Public Morality. On the ethics and religion debate*, redigeret af Svend Andersen, Ulrik Nissen og Lars Reuter, 103-111. Münster: Lit.
- Etik. I *Topforskning ved Aarhus Universitet – en jubileumsantologi*, redigeret af A. W. Hansen, H. Kragh, S. Larsen, P. Lykke og J. C. Manniche, 277-299. Århus: Aarhus Universitetsforlag.
- Forebyggelse og etik. I *Forebyggende sundhedsarbejde*, redigeret af F. Kamper-Jørgensen og G. Almind, 228-232. København: Munksgaard.
- Teologiens normativitet: Grænser for videnskabeligt tilladelige standpunkter? I *Akademisk frihed i teologisk forskning*, 15-21. Oslo: Universitetsforlaget.
- Mission og organisationsetik. *Ny Mission* 5: 20-29.

- Religionsfilosofi og normativitet – et svar til Bent Flemming Nielsen, *Kritisk Forum for Praktisk Teologi* 91: 75-77. (medforfatter: N. Grønkjær)
- Teologiens videnskabelighed. *Fønix* 27 (3): 160-166.
- Den grundlovssikrede sammenblanding. *Kristeligt Dagblad*, 08.01.
- Statsrindalisme. *Jyllands-Posten*, 19.01.
- Mod til reel adskillelse. *Kristeligt Dagblad*, 27.01.
- Sørlanders mulige verdener. *Kristeligt Dagblad*, 01.02.
- Sammenblandingens to veje. *Kristeligt Dagblad*, 18.02.
- Rørende omsorg for teologi. *Kristeligt Dagblad*, 12.03. Debat.
- En Tamm sag. *Jyllands-Posten*, 14.03. Debat.
- Kirke og krigsminister. *Jyllands-Posten*, 25.03.
- Manglende indsigt i forskning. *Jyllands-Posten*, 26.03.
- Pastor Fergos forseelse. *Jyllands-Posten*, 01.04.
- Fra medløber til heksejæger. *Berlingske Tidende*, 17.04.
- Fandens Luther-læsning. *Kristeligt Dagblad*, 19.04.
- Mindretalskirke – hvorfor og hvordan? *Flensborg Avis*, 30.04.
- Kristendom som jantelov. *Flensborg Avis*, 18.05.
- Kirken, jøderne og Israel. *Kristeligt Dagblad*, 26.06.
- Teologi og akademisk frihed. *Kristeligt Dagblad*, 10.07. Debat.
- Pia Kjærsgaards flotte gestus. *Jyllands-Posten*, 11.07.
- Krarpus belæring. *Jyllands-Posten*, 29.07.
- Honduras findes stadigvæk. *Kristeligt Dagblad*, 30.08.
- Kristendommens nutidige gyldighed. *Kristeligt Dagblad*, 03.09.
- Filosofiens stadige selvkritik. *Kristeligt Dagblad*, 24.09. Debat
- Århus-teologerne og Gud. *Kristeligt Dagblad*, 30.09. (interview sammen med Jørgen Steens)
- Kirke og stat – et parforhold i krise. *Politiken*, 04.10. (interview sammen med Anne M. Sørensen og Karen Klint)
- Tro og viden: Pittelkow: en mørkemand? *Jyllands-Posten*, 05.10.
- Hvad sagde biskoppen? *Jyllands-Posten*, 12.10.
- Luther og krig i næstekærlighedens navn. *Kristeligt Dagblad*, 07.11.
- Tiedemann før og efter. *Kristeligt Dagblad*, 23.11. Debat
- Tiedemanns cirkel. *Kristeligt Dagblad*, 07.12. Debat.
- Tidehvervs nyttige idioter. *Kristeligt Dagblad*, 09.12. Debat.

2004

- Etik og politik i Europa – et luthersk perspektiv. I *Kirkeretsantologi 2004 – dansk kirkeret i europæisk behyning*, redigeret af L. Christoffersen, H. Gammeltoft-Hansen og T. Jørgensen, 130-144. København og Århus: Dansk Selskab for Kirkeret.
- Fosterdiagnostik og etik – retrospektivt og prospektivt. I *Etikk, tro og pluralisme. Festskrift til Lars Østnor*, redigeret af G. Heiene, S. O. Thorbjørnsen, H. Hegstad og K. O. Sannes, 151-167. Oslo: Fagbokforlaget.

- Können ethische Entscheidungen Sache des status confessionis sein? I *Christus bekennen. Veröffentlichungen der Luther-Akademie Sondershausen-Ratzeburg e. V. Bd. 1*, redigeret af F. O. Scharbau, 97-109. Erlangen: Martin-Luther-Verlag.
- Menneskerettigheder og luthersk samfundsetik. I *Tanken om menneskets ret. Religiøse, juridiske og filosofiske aspekter ved menneskerettighederne*, redigeret af V. Andersen, S. Hørning og L. Reuter, 43-60. København: Anis.
- Religion i relation til identitet og kultur: teologiske perspektiver. I *Religion/Identitet/ Kultur. Bidrag til belysning af de tre størrelser religion, identitet og kultur*, redigeret af Per Bilde, 32-35. Århus: Det Teologiske Fakultet.
- Internationale Zeitschriften- und Bücherschau. 3. Nordische Länder, *Neue Zeitschrift für systematische Theologie und Religionsphilosophie*, 46, s. 507-509. (A)
- Can bioethics be Lutheran? *Dialog* 43 (4): 312-324.
- Politisk dukketeater. *Jyllands-Posten*, 20.01.
- Fredens filosof. *Kristeligt Dagblad*, 12.02.
- Fredens filosof. *Kristeligt Dagblad*, 14.02.
- Moralens mange ansigter. *Kristeligt Dagblad*, 05.03.
- Borgerlig krigsretorik. *Kristeligt Dagblad*, 27.03.
- Sydslesvigs synodekirke kan lære folkekirken noget. *Kristeligt Dagblad*, 13.05.
- Umyndiggørelse som kirkelig dyd. *Kristeligt Dagblad*, 29.05.
- En luthersk kirke i dag? *Jyllands-Posten*, 13.08.
- Det misforståede dogme. *Kristeligt Dagblad*, 18.08. (interview sammen med Else M. Nygaard).
- Juridisk snyderi. *Jyllands-Posten*, 18.10.
- Regeringen tager måske fejl. *Jyllands-Posten*, 28.10.
- S-ynk. *Politiken*, 19.12.

2005

- Einführung in die Ethik*, 2., erwidert Auflage. Berlin: Walter de Gruyter & Co. (under medvirken af Niels Grønkjær, Kees van Kooten Niekerk, Troels Nørager og Lars Reuter)
- Kejsersnit på moders ønske*. København: Sundhedsstyrelsen, Center for Evaluering og Medicinsk Teknologivurdering. (medforfattere: M. Lange, M. Frellesen, C.P. Nielsen, L. Krebs og O. B. Rasmussen)
- Løgstrup*, 2. udgave. Frederiksberg, Anis.
- Løgstrup, K.E. *Opgør med Kierkegaard*, 3. gennemsete udgave. København: Gyldendal. (redigeret)
- Efterskrift. I K.E. Løgstrup: *Opgør med Kierkegaard*, 3. gennemsete udgave, 187-203. København: Gyldendal.
- Erfaringsbeskrivelse. Løgstrup og fænomenologien. I *Løgstrups mange ansigter*, redigeret af David Bugge, Pia Rose Böwadt og Peter Aaboe Sørensen, 13-26. København: Anis.
- Future Generations. I *The Blackwell companion to religious ethics*, redigeret af William Schweiker, 511-518. Malden, MA: Blackwell.

- Human Rights and Christianity. I *Human Rights, Democracy & Religion in the perspective of Cultural Studies, Philosophy, and the Study of Religions*, redigeret af Lars Binderup og Tim Jensen, 98-104. Odense: University of Southern Denmark.
- Kann eine evangelische Ethik "Menschenrechte" unterstützen? I *Kant, Luther und die Würde des Menschen*, redigeret af F.-O. Scharbau, 81-100. Erlangen: Martin-Luther-Verlag.
- Krig og bekendelse. Kan en luthersk kirke mene noget om Irak-krigen? I *Krig – dens legitimitet i religion og politik*, redigeret af Bo Kristian Holm, 77-92. København: Anis
- Die Rolle theologischer Argumentation im öffentlichen Leben. I *Religion und Theologie im öffentlichen Diskurs. Hermeneutische und ethische Perspektiven*, redigeret af G. Ulshöfer, 9-23. Frankfurt am Main: Haag & Herchen.
- "I umiddelbarheden begynder det". Løgstrups opgør med Kierkegaard. *Slagmark* 42: 63-75.
- Subjektivitet og religion. Peter Groves Schleiermacher-disputats. *Dansk Teologisk Tidsskrift* 68 (2): 109-121.
- Begyndelsen. I *Forum Teologi Naturvidenskab 1980-2005. Beretning om en dialog*, redigeret af Kees van Kooten Niekerk, Eva Nordentoft og Knud Ochsner, 20-23. Århus: Det Teologisk Fakultet, Aarhus Universitet.
- Kirken og etikken. *Århus Stift* 200, 11-18.
- Gud: universets skaber? *Lystrup-Elev sogneblad*, 1.
- Terror – forklaring og fordømmelse. *Lystrup-Elev sogneblad*, 5.
- Folkekirkevalget står for døren. *Kristeligt Dagblad*, 03.02.
- At afslutte et liv der ikke vil leves. *Kristeligt Dagblad*, 08.03. (interview sammen med Lars Henriksen og Tom Alsner)
- Gade Jensen og selvtægtskrigen. *Kristeligt Dagblad*, 15.03.
- "Blød jura" – bøjet ret. *Kristeligt Dagblad*, 08.04.
- Haarders stærkeste opstilling. *Kristeligt Dagblad*, 14.04.
- Den katolske kirkes arrogante spil. *Kristeligt Dagblad*, 26.04.
- Forenklingens fjende. *Politiken*, 02.09.
- Kronik: Forenklingens fjende. *Politiken*, 02.09.
- Tjørnehøjs fordomme. *Kristeligt Dagblad*, 02.09.
- Kronik: Luther i den demokratiske velfærdsstat. *Kristeligt Dagblad*, 30.11.

2006

- Luther, Martin. *Om verdslig øvrighed*, på dansk ved Svend Andersen. Århus: Aarhus Universitetsforlag.
- Løgstrup*, 2. udgave. København: Danmarks Blindbibliotek. (medforfatter: Carsten Frimand)
- Etik. I *Kristendomskundskab/livsoplysning*, redigeret af Lars-Henrik Schmidt og John Rydahl, 150-173. København: Gyldendal.
- Tankegangen i Luthers øvrighedsskrift. I *Martin Luther: Om verdslig øvrighed*, på dansk ved Svend Andersen, 32-71. Århus: Aarhus Universitetsforlag.

- Ethics in Nanotechnology: Starting From Scratch? *Bulletin of Science, Technology & Society* 26 (6): 451-462. (medforfattere: M. Ebbesen og F. Besenbacher)
- Indøvelse i rituel kristendom. Om "babysalmesang". I *Kritisk forum for praktisk teologi* 104: 2-7. (medforfatter: I. Oberborbeck)
- Nanoethics: General Principles and Christian Discourse. *Journal of Lutheran Ethics* 2 (10). (medforfatter: M. Ebbesen)
- Religion og social sammenhæng. Kristendommen og den moderne velfærdsstat. Et teologisk perspektiv. *Religionsvidenskabeligt Tidsskrift* 48: 25-34.
- Præsteinitiativ: Biskoppeligt spin. *Kristeligt Dagblad*, 13.01.
- Præster og politik. *Kristeligt Dagblad*, 19.01.
- Luther, Løgstrup og herberget. *Kristeligt Dagblad*, 27.01.
- Statsministerens Margrethe-tale. *Kristeligt Dagblad*, 23.02.
- Elsk dine fjender. *Kristeligt Dagblad*, 28.02. (interview sammen med Dorte Kvist)
- Men og hvis. *Kristeligt Dagblad*, 30.03.
- Tidehverv har for længst politiseret sin kristendom. *Kristeligt Dagblad*, 19.05.
- Statsministeren, sognepræsten og den lukkede bog. *Kristeligt Dagblad*, 09.06. (Debat)
- Tingstrup og Jante. *Kristeligt Dagblad*, 03.07. (Debat)
- Hvad mener Fogh egentlig? *Kristeligt Dagblad*, 11.07. (Debat)
- Sætnings-fetichister. *Kristeligt Dagblad*, 12.07.
- Nogle Partier er mere næstekærlige end andre. *Kristeligt Dagblad*, 06.09. (Debat)
- Luthers opfattelse af øvrigheden. *Kristeligt Dagblad*, 19.10.
- Præster må gerne protestere. *Kristeligt Dagblad*, 22.12.
- Krarups ufejlbarlighed, *Jyllands Posten* 29.12.

2007

- Concern for the Other. Perspectives on the Ethics of K. E. Løgstrup*. Notre Dame, Indiana: University of Notre Dame Press. (redigeret sammen med Kees van Kooten Niekerk)
- Ethiske aspekter. I *Reduktion af risikoen for livmoderhalskræft ved vaccination mod human papillomvirus (HPV)*, redigeret af F. Børlum Kristensen, 71-74. København: Sundhedsstyrelsen.
- In the Eyes of a Lutheran Philosopher. I *Concern for the Other. Perspectives on the Ethics of K. E. Løgstrup*, redigeret af Svend Andersen og Kees van Kooten Niekerk, 29-53. Notre Dame, Indiana: University of Notre Dame Press.
- Introduction: I *Concern for the Other. Perspectives on the Ethics of K. E. Løgstrup*, redigeret af Svend Andersen og Kees van Kooten Niekerk, 1-8. Notre Dame, Indiana: University of Notre Dame Press. (medforfatter: Kees van Kooten Niekerk)
- Is There a Social-ethical Demand? A Question to Løgstrup's Classic. I *Ritröð Guðfræðistofnunar. Studia Theologica Islandica*, redigeret af Solveig Anna Boasdottir, 5-16. København: Sundhedsstyrelsen.
- Moral Responsibility towards Future Generations. I *Sustainable Development and Global Ethics*, redigeret af Carl-Henric Grenholm og Normunds Kamergrauzis, 147-164. Uppsala Universitet.

- Sammenhængskraften og de to regimenter. I *Sammenhængskraften. Replikker til Fogh*, redigeret af Peter Lodberg, 106-116. Århus: Univers.
- Demokrati, medborgerskab og ytringsfrihed. *Kvan*. 26 (77):107-125.
- Kant, Kissinger and Other Lutherans. On Ethics and International Relations. *Studies in Christian Ethics* 20 (1).
- Menneskesyn og menneskerettigheder. *Kvan* (særnummer om menneskerettigheder efter 2001). 22(64).
- Kirken selv* og kirkeligt selvstyre: en systematisk-teologisk synsvinkel. I *Kirkeretsantologi 2007: Kirken selv*, redigeret af P. Christensen, L. Christoffersen, P. Garde og K. Busch Nielsen, 73-81. København og Århus: Selskab for Kirkeret.
- Religion og politik: to regimenter? *Kritisk forum for praktisk teologi*.109: 22-30.
- Udfordringer til Krarup. *Kristeligt Dagblad*, 12.01. (Debat).
- Trænger folkekirken til snævrere rammer? *Berlingske Tidende*, 17.02. (interview af Sørine Godtfredsen med Svend Andersen, Morten Kvist, Elisabeth Dons Christensen og Peder Nørgaard-Højen).
- Misforstået brug af sprog. *Kristeligt Dagblad*, 26.02. (Debat)
- Påsketroens forudsætninger. *Kristeligt Dagblad*, 03.04. (Debat)
- Tidens tanketomme, gudelige snak skal modsiges. *Kristeligt Dagblad*, 18.04. (Debat)
- En kirkeforfatning betyder kirkeligt selvstyre. *Kristeligt Dagblad*, 06.11 (Debat)

Om forfatterne

Lars Albinus, Ph.D., Lektor, Afdeling for Systematisk Teologi, Aarhus Universitet.

Vagn Andersen, Lic. theol., Lektor, Afdeling for Religionsvidenskab, Aarhus Universitet.

Oswald Bayer, Dr. theol., Professor emeritus of Systematic Theology, Faculty of Protestant Theology, University of Tübingen.

David Bugge, Ph.D., Postdoc, Afdeling for Systematisk Teologi, Aarhus Universitet.

Lisbet Christoffersen, Ph.D., Lektor i Offentlig Ret, Institut for Samfund og Globalisering, Roskilde Universitet.

Svein Aage Christoffersen, Dr. theol., Professor, Faculty of Theology, University of Oslo.

Ingolf Dalferth, Dr. Dr. h. c., Professor, Director of the Institute of Hermeneutics and Philosophy of Religion, University of Zürich.

Niels Henrik Gregersen, Ph.D., Professor, Afdeling for Systematisk Teologi, Københavns Universitet.

Carl-Henric Grenholm, Dr. theol., Professor, Ethics, Department of Theology, Uppsala University.

Arne Grøn, Dr. theol., Professor, Afdeling for Systematisk Teologi og Center for Subjektivitetsforskning, Københavns Universitet.

Niels Grønkjær, Dr. theol., valgmenighedspræst i Vartov og adjungeret lektor, Afdeling for Systematisk Teologi, Aarhus Universitet.

Jaana Hallamaa, Dr. theol., Professor, Department of Systematic Theology, University of Helsinki.

Mette Hartlev, Dr. jur., Professor, Det Juridiske Fakultet, Københavns Universitet.

Ole Jensen, Dr. theol., Professor emeritus, Afdeling for Systematisk Teologi, Københavns Universitet.

Kees van Kooten Niekerk, Drs. theol., Forskningslektor, Afdeling for Systematisk Teologi, Aarhus Universitet.

Tage Kurtén, Dr. theol., Professor, Theological Faculty, Åbo Akademi University.

Peter Lodberg, Ph.D., Lektor, Afdeling for Systematisk Teologi, Aarhus Universitet.

Viggo Mortensen, Dr. theol., Professor, Afdeling for Systematisk Teologi og Center for Multireligiøse Studier, Aarhus Universitet.

Ulrik Nissen, Ph.D., Lektor, Center for Bioetik og Nanoetik, Aarhus Universitet.

Troels Nørager, Dr. theol., Lektor, Afdeling for Systematisk Teologi, Aarhus Universitet.

Ville Päivänsalo, Dr. theol., Post Doc Researcher, Department of Systematic Theology, University of Helsinki.

George Pattison, D.D., Lady Margaret Professor of Divinity, University of Oxford

Antti Raunio, Dr. theol., Professor, Department of Systematic Theology, University of Helsinki.

William Schweiker, Ph.D., Edward L. Ryerson Distinguished Service Professor of Theological Ethics, Divinity School, The University of Chicago.

Hans G. Ulrich, Dr. theol., Professor, Institut für Systematische Theologie, Lehrstuhl Ethik, Friedrich-Alexander-Universität, Erlangen-Nürnberg.

Peter Widmann, Dr. theol., Professor, Afdeling for Systematisk Teologi, Aarhus Universitet.

Lars Østnor, Dr. theol., Professor, Systematic theology, MF Norwegian School of Theology, Oslo.

Tabula gratulatoria

Afdeling for Kirkehistorie,
Københavns Universitet
Afdeling for Systematisk Teologi,
Københavns Universitet
Lars Albinus
Vagn Andersen
Birgitte og Leif Arffmann
Ivar Asheim

Oswald Bayer
Göran Bexell
Regner Birkelund
Lene Thomsen Birkmose
Svend Bjerg
Sólveig Anna Bóasdóttir
Dorte og Lars Bolund
Henrik Brandt-Pedersen
Agnete Brink
David Bugge
Roger J. Busch

Pernille Carstens
Centre for Intercultural Ethics -
Tilburg University
Centre for Theology and Religious
Studies, Lund University
Marc Chadeur-Büffel
Lisbet Christoffersen
Svein Aage Christoffersen

Göran Collste
Mogens Dalby
Ingolf Dalfert
Iben Damgaard
Morten Dige
Trond Skard Dokka
Ronald W. Duty

Mette Ebbesen
Anne Ehlers
Hans Fink
Thomas Fischer-Larsen
Henrik Forman
Øyvind Foss
Kristen Skriver Frandsen
Ernst-Martin Füchtbauer

Anders Gadegaard
Armin W. Geertz
Niels Henrik Gregersen
Carl-Henric Grenholm
Stefan Grotefeld
Arne Grøn
Niels Grønkjær
Jaana Hallamaa
Arndt Jessen Hansen

Bodil Hindsholm Hansen

Niels Buur Hansen

Jes Harfeld

Mette Hartlev

Bo Heikendorf

Marianne Heimbach-Steins

Jan-Olav Henriksen

Birgitte Graakjær Hjort

Kjeld Holm

Else og Anders Holt

Thomas Hoppe

Asger Hørving

Martin Ishøy

Hans Raun Iversen

Finn Jacobi

Anders-Christian Jacobsen

Jan Jans

Ole Jensen

Roger Jensen

Bent Kim Jepsen

Jonas Adelin Jørgensen

Charlotte Karlsen

Anders Kjærsgig

Henrik Klindt-Jensen

Flemming Baatz Kristensen

Tage Kurtén

Hans-Olof Kvist

Dietz Lange

John Møller Larsen

Kay-Ole Larsen

Peter Lodberg

Knud Erik Holck Lægsgaard

Birgit og Jørgen Løgstrup

Bjarne A. Madsen

Manfred Marquardt

MF Norwegian School of Theology

Ole Morsing

Viggo Mortensen

Bert Musschenga

Denis Müller

Lone Wolsing Mølle

Maria Louise Møller

Niels Jørgen Nedergaard

Ole Nedergaard

Kirsten og Kees van Kooten Niekerk

Anders Eyvind Nielsen

Bent Flemming Nielsen

Jesper Tang Nielsen

Kirsten Nielsen

Kirsten Busch Nielsen

Kjeld Slot Nielsen

Poul B. Nielsen

Iris Nielsen-Refs

Johannes Nissen

Ulrik Nissen

Eva Nordentoft

Troels Nørager

Picu Ocoleanu

Else Marie Okkels

Susan F. Parsons

George Pattison

Else Marie Wiberg Pedersen

Peder Kaj Pedersen

Anders Klostergaard Petersen

Carsten Elmelund Petersen

Jørgen Juul Petersen

Jørn Henrik Petersen

Christine Svinth-Værge Pöder
Ville Päiväsalo

Bjørn Rabjerg
Bo Rasmussen
Lissi Rasmussen
Arne Rasmusson
Antti Raunio
Lise-Lotte Rebel
Ricardt Riis
Anne L. C. Runehov

Jone Salomonsen
Peter Sandøe
Jens Holger Schjørring
Ulla Schmidt
Christian Schwarke
William Schweiker
Arne Simonsen
Stig Wøldike Sletved
Erik Randrup Smed

Per Sundman
Peter Aaboe Sørensen

Teologiska fakulteten vid Åbo
Akademi
Det Teologiske Fakultetsbibliotek,
Aarhus Universitet
Per Testrup
Svein Olaf Thorbjørnsen
Birgitte Thyssen
Sanne B. Thøisen

Hans G. Ulrich
Gotlind Ulshöfer

Peter Widmann
Werner Wolbert
Mikkel Wold

Lars Østnor